اخبار دیپلماسی

امیرعبداللهیان:

روابط ما با کویت ممتاز است

معاون وزیر خارجه ایران با بیان این‌که انعکاس اظهارات دکتر روحانی درباره کاهش قیمت نفت در منطقه از سوی برخی رسانه‌های کویتی نادرست صورت گرفته‌است، گفت: روابط ایران و کویت ممتاز است و آقای روحانی همواره بر اهمیت مناسبات دوجانبه و همکاری‌های موثر منطقه‌ای تأکید داشته‌اند. به گزارش ایسنا، حسین امیرعبداللهیان، با انتقاد از مواضع نادرست برخی اشخاص و رسانه‌ها در کویت خاطرنشان کرد: تهران با درک اقدامات و تبانی صورت گرفته برای کاهش قیمت نفت هرگز اجازه نخواهد داد که خدشه‌ای بر روابط ممتاز دو کشور وارد شود.»

انتقاد ایران از عملکرد شورای امنیت در قبال فلسطین

سفیر و سرپرست نمایندگی دایم جمهوری اسلامی ایران نزد سازمان ملل متحد تصریح کرد: در سال همبستگی با مردم فلسطین، تعلل و اهمال شورای امنیت در ایفای وظایفش، اوج بی‌رحمی و قساوت صهیونیست‌ها علیه مردم بی‌دفاع فلسطین را به همراه داشت. به گزارش ایسنا، حسین دهقانی که در بحث آزاد شورای امنیت با موضوع وضع خاورمیانه از جمله وضع جاری در فلسطین به نمایندگی از جنبش عدم تعهد سخنرانی می‌کرد، یادآور شد: بیش از ۶۷ سال است که مسأله فلسطین در دستور کار سازمان ملل است و متاسفانه همان‌طور که در رأی‌گیری هفته گذشته شورای امنیت شاهد بودیم، یک‌بار دیگر این شورا در ایفای وظایفش با شکست روبه‌رو شد و مردم فلسطین هیچ روزنه امیدی برای تحقق حق تعیین سرنوشت و آزادی خود نداشته و صلح و عدالتی که سال‌ها انتظارش را می‌کشیدند از آنها دریغ شد.

تعجب رایس از افشای عملیات سیا علیه برنامه هسته‌ای ایران

کاندولیزا رایس مشاور پیشین امنیت ملی آمریکا روز پنج‌شنبه اعلام کرد که از افشای عملیات خرابکاری توسط مأمور سیا علیه برنامه هسته‌ای ایران و انتقال اسناد این خرابکاری به یک روزنامه متحیر شده است. جفری استرلینگ ۴۷ ساله متهم به افشای اطلاعات درباره برنامه مخفی خرابکاری علیه برنامه هسته‌ای ایران است که این اطلاعات را به جیمز رایزن خبرنگار نیویورک تایمز داده است. اما استرلینگ ادعا می‌کند که هیچ‌گونه اطلاعاتی به خبرنگار نیویورک تایمز نداده‌است.

اخبار جهان

موج عملیات‌های ضدتروریستی در اروپا

کشته شدن دو نفر در عملیات ضد تروریستی در بلژیک و عملیات همزمان نیروهای امنیتی آلمان و فرانسه علیه گروه‌های افراطی موجب شد تا اغلب کشورهای اروپایی روز جمعه را در سایه وحشت از اقدامات مسلحانه سپری کنند. به گزارش مهر، یک مقام قضایی بلژیک اعلام کرد که پلیس این کشور ۲ مظنون را در جریان عملیات بر ضد گروهی که قصد انجام حملات تروریستی در سطح وسیعی را داشتند به قتل رساند. در همین رابطه نیز پلیس کشورهای فرانسه و آلمان عملیات‌های همزمانی را علیه گروه‌های افراطی انجام داده‌اند. این در حالی است که در روز گذشته گروگانگیری تازه‌ای در یک مرکز پست نزدیکی پاریس رخ داد که با تلاش پلیس این کشور با دستگیری گروگانگیر خاتمه یافت. بنابر اعلام مقامات امنیتی فرانسه، انگیزه گروگانگیر که ۵ تن را گروگان گرفت اقتصادی بود و با حملات تروریستی هفته گذشته در پاریس ارتباطی نداشت.

نصرالله: پرونده براندازی نظام سوریه بسته شده است

دبیرکل حزب‌الله لبنان با بیان این‌که پرونده براندازی نظام سوریه بسته شده است، عنوان داشت، عربستان ضعیف‌ترین عامل موثر در منطقه به شمار می‌آید. سیدحسن نصرالله، در گفت‌وگو با شبکه المیادین در خصوص راه‌حل سیاسی در سوریه گفت: دولت آمریکا به این نتیجه رسیده است که بر کناری بشار اسد دیگر شرطی برای راه‌حل سیاسی نیست و در حال حاضر تنها برخی کشورهای منطقه از جمله ترکیه و عربستان خواهان برکناری وی هستند. وی عنوان داشت: پرونده براندازی نظام در سوریه و سیطره میدانی و سیاسی بر این کشور بسته شده است و همگان به این نتیجه رسیده‌اند که جایی برای راه‌حل سیاسی در سوریه بدون حضور رهبران این کشور وجود ندارد.

اعزام ۴۰۰ نظامی آمریکایی برای آموزش شورشیان سوری

یک سخنگوی پنتاگون اعلام کرد: ارتش آمریکا قصد دارد بیش از ۴۰۰ سرباز خود را همراه با صدها پرسنل پشتیبانی با ادعای آموزش تروریست‌های سوری برای مبارزه با داعش به منطقه بفرستد. به گفته سرهنگ «استیو وارن»، سخنگوی پنتاگون انتظار می‌رود ماموریت این گروه از سربازان آمریکایی در سایت‌هایی در خارج از خاک سوریه از بهار آینده آغاز شود.

اتمام حجت اوباما در خصوص طرح اعمال تحریم‌های جدید علیه ایران

تحریم‌های جدید را وتو می‌کنم

عکس: AP

شهروند| مهم‌ترین اتفاق هفته جاری درخصوص مذاکرات هسته‌ای نه در ژنو و پاریس که گفت‌وگوها میان مقامات ایران و غرب در جریان است، که در آمریکا رخ داد. جایی که باراک اوباما رئیس جمهوری آمریکا در مجادله‌ای با رابرت منندز، از سناتورهایی که به شدت طرح تحریم‌های جدید علیه ایران را پیگیری می‌کند، تهدید کرد که هرگونه طرحی مبنی بر اعمال تحریم‌های جدید علیه ایران را وتو خواهد کرد.

به گزارش نیویورک تایمز، اوباما تهدید کرد که در دو سال باقی‌مانده از ریاست جمهوری‌اش در برابر جمهوریخواهان منفعلانه عمل نخواهد کرد. این سخنان اوباما در نشستی غیرعلنی در بالتیمور با حضور گروهی از اعضای دموکرات مجلس سنا بیان شد. اوباما در این نشست اعلام کرد که از برنامه کاری‌اش در مقابل جمهوریخواهان کنگره دفاع و در برابر تلاش‌های تخریبی آنها ایستادگی خواهد کرد.

براساس اظهارات درز کرده از نشست یاد شده، اوباما همچنین از همقطاران دموکرات خود خواست که به او در این امر کمک کنند. وی با تأکید بر مخالفت دولتش با طرح تحریم ایران، تهدید کرد که چنین مصوبه‌ای را نیز وتو خواهد کرد. به گفته شاهدان، اوباما از نمایندگان خواست که پیگیر تحریم جدید علیه ایران نباشند، زیرا چنین اقدامی اختیارات وی را تضعیف می‌کند و می‌تواند موجب انحراف مسیر مذاکرات شود. اوباما تصریح کرد که چنین اقدام تحریک‌آمیزی موجب می‌شود که ناظران بین‌المللی مسئولیت هرگونه ناکامی مذاکرات هسته‌ای تاسیس ام‌ژوئن را متوجه آمریکا بدانند.

وی در بخش تأمل‌برانگیز دیگری از سخنانش، به اعمال فشار از خارج از کنگره بر نمایندگان آن اشاره کرد و گفت که سنگینی فشارهای وام‌دهندگان و سایرین را بر دوش سناتورها درک می‌کند، اما لازم است آنها به جای پیگیری دستاورد سیاسی کوتاه‌مدت، نگاه بازتری داشته باشند. سخنرانی اوباما با برخورد لفظی با «رابرت منندز» که از سناتورهای پیگیر تصویب تحریم‌های جدید علیه ایران است، پایان یافت.

نشست اوباما و سناتورها در حالی است که وزیر خارجه کشورمان در سفر اخیرش به ژنو، درباره چالش دولت آمریکا با کنگره این کشور تأکید کرد که «ما در مذاکرات هسته‌ای، با دولت آمریکا به صورت یک مجموعه برخورد می‌کنیم؛ بنابراین همراه کردن قسمت‌های مختلف دولت آمریکا و یکپارچه شدن سیاست‌های آن، برعهده قوه مجریه آمریکا» و مسأله‌ای است که باید موضوع نگرانی آنها باشد. محمدجواد ظریف افزود: البته ما احساس می‌کنیم که نیاز به یک تصمیم و اراده سیاسی همراه با شجاعت است، تصمیم‌گیری برای حل معضلی که می‌تواند بسیاری از معادلات منطقه را به سمت بهبودی تغییر دهد. روز گذشته همچنین ماری هارف، سخنگوی وزارت امور خارجه آمریکا باز هم بر اهمیت از دستور کار خارج کردن طرح تحریم‌های جدید علیه ایران تأکید کرد و گفت: «مذاکرات روند رو به جلویی را طی کرده است. هارف در ادامه با اشاره به روند مذاکرات هسته‌ای گفت: تیم‌های مذاکراتی در حال حاضر به صورت دوجانبه و یکجانبه مذاکرات را برگزار می‌کنند. امیدواریم که بتوانیم به پیشرفت در مذاکرات ادامه دهیم. ما اکنون به لحظه کنونی تمرکز کرده‌ایم که ببینیم چه اتفاقی خواهد افتاد. همچنین روز گذشته ظریف برای بار دوم طی روزهای اخیر با جان کری، وزیر امور خارجه آمریکا در پاریس دیدار و گفت‌وگو کرد. معاونان وزرای خارجه ایران و آمریکا هم روز گذشته مذاکرات و رایزنی‌های خود را از سر گرفتند. در این میان محمدجواد ظریف دیدارهایی با فرانک والتر استاین مایر، وزیر خارجه آلمان و فدریکا موگرینی، مسئول سیاست خارجی اتحادیه اروپا داشت. ظریف همچنین با وزیر امور خارجه نیز دیدار و گفت‌وگو کرد. در بیانیه سرویس اقدام خارجی اتحادیه اروپا که روی پایگاه اطلاع‌رسانی این نهاد قرار گرفت، به نقل از موگرینی آمده است که در این دیدار، «ما پایبندی قاطع خود را به یک راه‌حل دیپلماتیک که نگرانی‌های بین‌المللی را درباره صلح‌آمیز بودن صرف ماهیت موضوع هسته‌ای ایران برطرف کند، مورد تأکید قرار دادیم. مذاکرات باید در چارچوب زمان مورد توافق به نتیجه برسد.»

وزیر امور خارجه همچنین در کنفرانس خبری مشترک با فرانک والتر استاین مایر، وزیر خارجه آلمان با اشاره به نقش آلمان در مذاکرات هسته‌ای گفت: «آلمان به‌عنوان تنها عضو غیردایم شورای امنیت در مجموعه ۵+۱ حضور فعالی دارد و دفعه قبلی که من به ساختمان وزارت خارجه این کشور آمدم در سال ۲۰۰۴ و به‌عنوان مسئول مذاکره‌کننده هسته‌ای باسه کشور اروپایی برای حل‌وفصل موضوع هسته‌ای بود. ظریف افزود: از آن زمان تاکنون ما ۱۱ سال را از دست داده‌ایم که متاسفانه در این مدت شرایط بهتر نشده به همین خاطر ما نیاز داریم تا امروز با استفاده از فرصت جدید فراهم شده، شرایط را به نفع صلح، امنیت، عدم اشاعه و به نفع عدالت و روابط مناسب پیش ببریم.

وزیر امور خارجه آلمان نیز در سخنان خود در این نشست خبری مشترک، با اشاره به آغاز دور جدید مذاکرات هسته‌ای ایران و ۵+۱ در سال جدید و ملاقات روز گذشته وزیران امور خارجه ایران و آمریکا در ژنو سوئیس، گفت: ما بر این عقیده هستیم که بعد از یک دهه گفت‌وگو، مذاکرات وارد مرحله تعیین کننده‌ای شده است. فرانک والتر استاین مایر افزود: ما در ۱۰ سال گذشته لحظات سختی داشته‌ایم که به دلایل مختلف مذاکرات متوقف شد و به نتیجه نرسید اما نمی‌توانم منکر این شوم که در یک‌سال گذشته در چارچوب مذاکرات هسته‌ای با گروه مذاکره‌کننده جدید ایران پیشرفت‌های بسیار خوبی حاصل شده است و توانستیم در پایان سال ۲۰۱۳ به توافق موقت ژنو دست یابیم.

وزیر خارجه آلمان در ادامه به دو دوره تمدید مذاکرات هسته‌ای اشاره کرد و گفت: در وین ۸ همه ما بر این باور بودیم که مذاکرات نمی‌تواند تا ابد ادامه داشته باشد و الان نیز پنجره زمانی جدیدی گشوده شده است و نباید از هیچ کوششی برای رسیدن به هدف دریغ کنیم.

اشتاین مایر افزود: هدف ما از مذاکرات این است که مسیر ایران برای دستیابی به سلاح اتمی به صورت ثابت شده، روشن و به‌طور دایم مسدود شود و در مقابل آن نیز تحریم‌ها علیه ایران باید به صورت باور کردنی و مرحله به مرحله حذف شود. وزیر خارجه آلمان همچنین تأکید کرد: این مسأله از اهمیت محوری برخوردار است که دعوای ۱۰ ساله هسته‌ای سرانجام به پایان رسیده و دو طرف اعتمادسازی کنند.

پاپ فرانسیس:

وقتی پای توهین به ادیان در میان است آزادی بیان محدود می‌شود

شهروند| پاپ فرانسیس در روز پنجشنبه و در سخنانی گفت آزادی بیان به‌خصوص هنگامی که ایمان دیگری مورد توهین و سخره قرار می‌گیرد، محدودیت‌هایی دارد. واتیکان کمی پس از این اظهارات در روز گذشته اعلام کرد که این سخنان به معنای توجیه کردن حمله به نشریه طنز «شارلی ابدو» نبوده است. سخنان پاپ درخصوص حملات تروریستی پاریس در جریان سفر روز پنجشنبه وی به فیلیپین صورت گرفت و در جریان این سخنان با دفاع از آزادی بیان به‌عنوان یکی از حقوق اساسی انسان، بیان اندیشه‌ها را وظیفه‌ای در جهت منافع مشترک انسان‌ها خواند اما به دنبال آن افزود که در این خصوص محدودیت‌هایی نیز وجود دارد. پاپ در ادامه سخنان خود به «آلبرتو گاسباری»، همراه و مسئول برنامه‌ریزی سفرهای پاپ که در کنار او ایستاده بود اشاره کرد و گفت «اگر دوست خوب من دکتر گاسباری سخن توهین‌آمیزی را درخصوص مادر به زبان آورد می‌تواند انتظار یک مشت را داشته باشد» و سپس با حالتی نیمه شوخی مشت خود را به سوی او نمایش داد و ادامه داد: «این طبیعی است. شما نمی‌توانید دیگران را تحریک کنید. شما نمی‌توانید به ایمان دیگران توهین کنید.

شما نمی‌توانید ایمان دیگران را به بازی بگیرید.» پاپ در ادامه عنوان کرد که به هیچ عنوان قصد توجیه حملات خشونت‌آمیز به دفتر نشریه شارلی ابدو را ندارد بلکه چنین خشونت وحشتناکی به نام خدا غیرقابل توجیه است و اقدامی «انحرافی» است. اما با این حال افزود که این واکنشی بود که انتظارش می‌رفت.

کمیته ضد فساد چین خبر داد:

دستگیری یک مقام عالیرتبه اطلاعاتی چین به اتهام اختلاس

شهروند| دیده‌بان ضد اختلاس حزب کمونیست چین در روز گذشته از بررسی پرونده یکی مقامات عالیرتبه اطلاعاتی و جاسوسی این کشور که به فساد مالی متهم شده است خبر داد که نشان‌دهنده آن است که در عملیات اخیر دولت چین برای سرکوب فساد در این کشور که گسترده‌ترین اقدام ضد فساد در دهه اخیر این کشور به شمار می‌رود هیچ مقامی در امان نخواهد بود. پس از دستگیری «ژو یونگ کانگ»، رئیس سابق سازمان امنیت داخلی این کشور که در ماه ژوئیه به فساد اقتصادی متهم شد؛ «ماژیان»، معاون وزیر امنیت چین قدرتمندترین مقام امنیتی این کشور است که از سوی ارگان‌های مبارزه با فساد مورد تحقیق و بررسی قرار می‌گیرد. این احتمال وجود دارد که تحقیقات در خصوص ماژیان به بحرانی در وزارت امنیت قدرتمند چین منتهی شود که سازمانی است که جاسوسی از شهروندان و اتباع خارجی در چین و فراسوی مرزهای بین‌المللی را برعهده دارد. به گفته یک منبع وابسته به مقامات ارشد دولت چین، شماری از همکاران این مقام امنیتی نیز به منظور همکاری در این تحقیقات مورد سوال ماموران ضد فساد قرار گرفتند. این وزارت یکی از محرمانه‌ترین سازمان‌های دولت چین به شمار می‌رود که کلیه اقداماتش غیرشفاف است و حتی یک پایگاه اینترنتی یا سخنگو نیز ندارد. بنابر اعلام کمیسیون مرکزی بازرسی چین ماژیان «به اتهام نقض جدی نظم و قانون» مورد تحقیق است. زمانی که مقامات و رسانه‌های چین از چنین عباراتی استفاده می‌کنند معمولا منظورشان اختلاس است. هرچند که کمیسیون مرکزی بازرسی چین از ارایه جزییات بیشتری در این خصوص خودداری کرد.

پیش‌بینی اندیشکده «استراتفور» از تحولات سال ۲۰۱۵ میلادی (بخش چهارم)

چالش‌های سیاسی، امنیتی و اقتصادی در کمین بالتیک و قفقاز

STRATFOR
GLOBAL INTELLIGENCE

سال ۲۰۱۵ برای اوکراین سال چالش‌های اقتصادی خواهد بود. اوکراین در سال ۲۰۱۴ تولید ناخالص ملی ۷ درصدی را تجربه کرده است و با توجه به بحران جاری در شرق اوکراین، کی‌یف در سال ۲۰۱۵ با مشکلات عدیده اقتصادی و مالی روبه‌رو خواهد بود. البته کمک‌های مالی غرب به اوکراین موجب خواهد شد تا کی‌یف سال ۲۰۱۵ را به سلامت از سر بگذراند. صندوق بین‌المللی پول و سرمایه‌گذاران خارجی در سال ۲۰۱۵ به تعهداتشان در قبال اوکراین عمل خواهند کرد و اوکراین کمک‌های مالی را از این طریق دریافت خواهد کرد. این کمک‌ها البته به شرط انجام برخی اصلاحات اقتصادی به اوکراین اعطا خواهد شد. کاهش یارانه‌ها و هزینه‌های اجتماعی از جمله این اصلاحات خواهند بود که البته به بروز برخی اعتراضات خیابانی علیه دولت خواهد انجامید. اقتصاد ضعیف اوکراین در کنار شرایط بحرانی سیاسی این کشور این امکان را برای روسیه فراهم خواهد کرد در حوزه‌هایی نظیر انرژی، تجارت و مسائل امنیتی، به اوکراین فشار وارد کند. البته اوکراین به‌طور کلی جهت‌گیری اقتصادی و سیاسی خود را به سمت غرب حفظ خواهد کرد.

اوکراین همچنین با چالش‌های بسیاری در حوزه امنیت داخلی مواجه است. چراکه گروه‌های راست‌گرای افراطی در کنار گروه‌های سیاسی ملی‌گرا با برگزاری اعتراضات خیابانی به دنبال اعمال فشار بر دولت خواهند بود. برخی از گروه‌های راست‌گرای افراطی در شرق اوکراین مسلح هستند در سال ۲۰۱۵ نیز فعالیت‌های خود را ادامه خواهند داد. از سوی دیگر، گروه‌هایی که از سوی روسیه حمایت می‌شوند به احتمال زیاد در سال ۲۰۱۵ اقدام به سازماندهی عملیات‌های تروریستی در شهرهایی نظیر خارکیف، اودسا و ماریپول خواهند کرد که البته این حملات دامنه محدودی خواهد داشت و آنچنان اثرگذار نخواهد بود.

در حوزه انرژی، توافقی که میان مسکو و کی‌یف در پایان سال ۲۰۱۴ منعقد شد که براساس آن صادرات گاز از روسیه به اوکراین ادامه خواهد یافت. این توافق تا ماه‌های آغازین سال ۲۰۱۵ همچنان پابرجا خواهد ماند تا اوکراین فصل زمستان را از سر بگذراند. البته این امکان وجود دارد که روسیه هر از چندگاهی اقدام به قطع جریان انرژی کند. این قطعی جریان گاز ممکن است در خلال مذاکراتی که میان روسیه اوکراین برای رسیدن به توافق بلندمدت‌تر در جریان است، صورت گیرد. اما به‌طور کلی امکان این که روسیه برای مدتی طولانی اقدام به قطع جریان گاز کند تا جایی که اروپا را تحت‌تأثیر قرار دهد، بسیار کم است. در حوزه سیاست خارجی، اوکراین قدم‌های بیشتری را برای پیوستن به اتحادیه اروپا برخواهد داشت. کی‌یف همچنین تلاش‌های خود را برای پیوستن به ناتو افزایش خواهد داد. البته عضویت اوکراین در ناتو و اتحادیه اروپا در سال ۲۰۱۵ رخ نخواهد داد. درگیری‌ها میان جدایی‌طلبان حامی روسیه و ارتش اوکراین در سال ۲۰۱۵ تا حدودی کاهش خواهد یافت. در عین حال اوکراین در سال ۲۰۱۵ هیچ تلاش نظامی برای در اختیار گرفتن کنترل کریمه صورت نخواهد داد.

تاثیرات منطقه‌ای بحران اوکراین

اثرات رویارویی روسیه با غرب بر سر اوکراین در سال ۲۰۱۵ در سراسر منطقه قفقاز و بالتیک دیده خواهد شد. در حالی که اوکراین، مولداوی و گرجستان بر تلاش‌هایشان برای نزدیک‌تر شدن به غرب افزوده بودند، روسیه در تاریخ ۱ ژانویه، اتحادیه اوراسیا را با شرکت کشورهای بلاروس، قزاقستان و ارمنستان کلید زد. قرار است قرقیزستان هم در میانه سال ۲۰۱۵ به این اتحادیه بپیوندد. شکل گرفتن این اتحادیه پیوستگی اقتصادی و سیاسی را میان این کشورها و روسیه افزایش خواهد داد. البته دیگر کشورهای عضو اتحادیه اوراسیا در سال ۲۰۱۵، از اثرات منفی بحران اقتصادی که روسیه در سال ۲۰۱۵ با آن مواجه می‌شود، تأثیر خواهند پذیرفت چراکه اقتصاد این کشورها در حوزه‌هایی نظیر تجارت و ارزش پول تا حدود زیادی به روسیه وابسته‌اند. این فشارهای اقتصادی می‌تواند در سال ۲۰۱۵ برخی اعتراضات خیابانی و ناآرامی‌های اجتماعی را در این کشورها موجب شود. در این میان بلاروس در سال ۲۰۱۵ تلاش خواهد کرد تا خود را از لحاظ اقتصادی به اروپا نزدیک‌تر کند اما از لحاظ امنیتی و نظامی همچنان روابط بسیار نزدیک خود با روسیه را حفظ خواهد کرد.

کشورهای حوزه بالتیک در سال ۲۰۱۵ تلاش خواهند کرد تا از وابستگی‌شان به روسیه در حوزه انرژی بکاهند. نخستین گامی که این کشورها در این خصوص برخواهند داشت گسترش بیشتر خطوط لوله منطقه‌ای و استفاده از پایانه گاز طبیعی است که لیتوانی در اختیار دارد. اقدام این کشورها در رفع وابستگی به روسیه در حوزه انرژی به آنها این امکان را می‌دهد که از لحاظ سیاسی در خصوص روسیه از قدرت مانور بیشتری برخوردار شوند. ناتو همچنان به تعهدات خود در قبال کشورهای حوزه بالتیک متعهد خواهد ماند و در سال ۲۰۱۵ بعید است که تعهدات خود را در قبال این کشورها افزایش دهد. اعتراضات خیابانی گروه‌های حامی روسیه و فعالان سیاسی در کشورهای حوزه بالتیک در سال ۲۰۱۵ به نگرانی این کشورها تبدیل خواهد شد اما این اعتراضات نخواهد توانست ثبات سیاسی در این کشورها را دچار مخاطره جدی کند. در منطقه قفقاز، در گرجستان، با افزایش اختلافات در حزب حاکم این کشور، سال ۲۰۱۵ سال بی‌ثباتی سیاسی خواهد بود. البته این بی‌ثباتی خللی در روند نزدیک‌شدن گرجستان به اتحادیه اروپا و ناتو ایجاد نخواهد کرد. در آن سو، در خصوص ماجرای خط لوله ناگورنو به قره‌باغ، بعید به نظر می‌رسد که روسیه در سال ۲۰۱۵ دخالتی اخلال‌گرانه صورت دهد. البته آذربایجان تلاش خواهد کرد تا وضع موجود با ارمنستان را با برخی اقدامات نظامی به چالش بکشد. بنابراین در سال ۲۰۱۵ انتظار می‌رود خصومت‌ها میان ارمنستان و آذربایجان در مرزها شدت یابد اما درگیری نظامی شدید میان طرفین بسیار بعید است. در دیگر سوی قفقاز تاجیکستان و قرقیزستان که هر دو در سال‌های اخیر تنش‌های سیاسی و امنیتی زیادی را تجربه کرده‌اند در سال ۲۰۱۵، انتخابات پارلمانی برگزار خواهند کرد. شاید مهمتر از این دو کشور، ازبکستان باشد که در ماه مارس سال ۲۰۱۵، درست زمانی که کشور در میانه روند شکننده تعیین جانشینی است، انتخابات ریاست‌جمهوری را برگزار خواهد کرد. هر سه کشور در سال ۲۰۱۵، با بحران‌های اقتصادی روبه‌رو خواهند شد و این بحران می‌تواند به شدت یافتن تنش‌های سیاسی و امنیتی در منطقه دامن بزند و اما رخداد دیگری که می‌تواند چالش‌های امنیتی آسیای مرکزی را شدت بخشد افزایش خطر نظامی‌گری در پی خروج نیروهای آمریکایی از افغانستان و بازگشت احتمالی شبه‌نظامیان از عراق و افغانستان است.

یادداشت

مناسبات تهران، واشنگتن و گزینه‌های اعراب

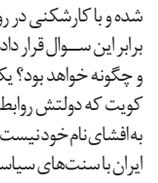

متین مسلم
کارشناس روابط بین‌الملل

روابط ایران با همسایگان عرب جنوب خلیج‌فارس برای طرفین بهتر بود صمیمانه نباشد تا این‌که این‌گونه خصمانه باشد. وضعیتی که برای حسن روحانی رئیس جمهوری ایران و تیم‌رویایی دیپلماسی او چندان خوشایند نیست. روحانی حدود ۱۸ ماه پیش که به قدرت رسید بنا به آنچه در هنگام تبلیغات انتخاباتی به‌عنوان مزیت برتر وعده داده بود ۲ اولویت را در سیاست خارجی که آنها را منشأ بسیاری از گرفتاری‌های داخلی و خارجی ایران می‌دانست در دستور کار خود قرار داد. نخست حل معضل پیچیده پرونده اتمی ایران، دوم تصحیح و بهبود روابط با همسایگان عرب خلیج‌فارس. رئیس جمهوری روحانی تلاش کرد و عملا هم نشان داد قادر است در مقایسه با محمود احمدی‌نژاد، صورت قابل‌قبول‌تری از دیپلماسی کاربردی با مدل ایرانی ترسیم کند (هرچند چنین مقایسه‌ای منطقی به نظر نمی‌رسد) اما شرایط جامعه جهانی پیچیده‌تر از آن بود که او و حتی رأی‌دهندگان ایرانی تصور می‌کردند. نه به آن دلیل که اولویت‌های رئیس جمهوری ایران به خودی خود قابل مدیریت نبودند یا ارزیابی‌های وی درست نبوده است، بلکه بیشتر به این علت که دلایل او برای گذر از بحران و بازگشت ایران به عرصه بین‌المللی، دلایلی کافی در اختیار سیاستمدارانی قرار می‌داد که به همان نسبت از بازگشت ایران نوگرا و پراگماتیک به جامعه بین‌المللی نگران شده بودند. اگر این سیاستمداران، رهبران و دیپلمات‌های مذاکره‌کننده با ایران در پرونده اتمی نبودند – که ظاهرا نبودند، حداقل همه آنها – اما بی‌شک رهبران عرب خلیج‌فارس از وقوع چنین تحولی به شدت نگران شده و با کارشکنی در روابط خارجی ایران، خود را در برابر این سوال قرار دادند که جایگاه ما در آینده کجا و چگونه خواهد بود؟ یک دیپلمات ارشد عرب مقیم کویت که دولتش روابط سردی با تهران ندارد و مایل به افشای نام خود نیست، می‌گوید: «دیپلماسی جدید ایران با سنت‌های سیاسی و استراتژیک منطقه عربی خصوصا اعراب خلیج‌فارس که عادت آنها در تعارض است، حداقل این برداشت ما از تحولات جاری است. رفتار برادران سعودی ما را ببینید. واکنش شورای همکاری را به دقت ارزیابی کنید. آنها نگرانند چراکه به خوبی می‌دانند موضوع ایران تنها مربوط به خود این کشور نیست. هر اتفاقی مربوط به ایران، بیشتر به آینده منطقه و جایگاه اعراب مربوط می‌شود. این اتفاق می‌تواند حل پرونده اتمی یا هر چیز دیگری باشد». این دیپلمات عرب اضافه می‌کند: «تصور وجود ایرانی بدون مشکل، بدون تحریم، دارای مناسباتی عادی با جامعه جهانی و از همه مهمتر شکل‌گیری فضا و ادبیاتی مشترک و قابل فهم و درک میان ایالات متحده و ایران، هوش سرشاری نمی‌خواهد. تصوری که ممکن است بسیاری را نگران کند، اما حتما برادران عرب ما خصوصا عربستان را نگران کرده است. شاه عبدالله در ملاقات ماه می سال گذشته خود با آقای اوباما این نگرانی را به صراحت یادآور شد». اما دل نگرانی‌ها یا کارشکنی‌های همسایگان عرب ایران در فرآیند نهایی حل‌وفصل مشکلات دیپلماسی این کشور که پرونده اتمی یکی و البته مهم‌ترین آنهاست، تا چه قدر می‌تواند موثر باشد و به‌خصوص بر عزم واشنگتن برای نزدیکی به تهران تأثیر منفی بگذارد؟ خصوصا که اسراییل در موضع مشترکی با اعراب قرار دارد. پاسخ به این سوال بسته به این که از چه زاویه‌ای به موضوع نگاه می‌کنیم ساده نیست. تا آن جا که به ایران و ایالات متحده به‌عنوان دو سر اصلی تحولات منتهی به دو کشور مربوط می‌شود مخالفت اعراب شاید کند کننده سرعت تحولات باشد اما عامل ایستایی در بلندمدت نیست. درواقع منطقه کم‌کم با واقعیتی روبه‌رو می‌شود که تا پیش از این و یا واضح‌تر بگوییم پس از انقلاب ۱۹۷۹ ایران تجربه نکرده. این فقدان تجربه که خلاف آن برای اعراب بسیار شیرین بوده و هست اکنون به تلخی کشنده‌ای برای آنها تبدیل شده است. همچنان که از این زاویه هم می‌توان به نقش اسراییل نگریست. مایکل اسکویی با ارایه تحلیلی در آخرین شماره نشریه استراتفور، ۱۳ ژانویه، با بررسی روابط اعراب، ایران و آمریکا می‌گوید: «مواضع اعراب محافظه‌کار، ایران را در دستیابی به توافق با آمریکا تحت فشار خواهد گذاشت، اما آنها (خصوصا ریاض) به تدریج توافق میان تهران و واشنگتن را خواهند پذیرفت». به اعتقاد اسکویی که به نظر می‌رسد درست است «شورای همکاری خلیج‌فارس از این به بعد سیاست محدود کردن فرصت‌ها و موفقیت‌های پیش روی ایران را اتخاذ خواهند کرد». جنگ نفتی که عربستان، کویت و قطر به راه انداخته‌اند و بی‌شک تهران را با مشکلات زیادی در تأمین منابع مالی خود روبه‌رو و بالقوه هم می‌تواند هرگونه دستاورد داخلی توافق با ایالات متحده و ۵+۱ را تا حدی کمرنگ کند، بیش از آن که جنگی برای حصول نتیجه در زمان حال باشد، جنگی است که اهداف جاه‌طلبانه‌ای را در آینده و در مقابل ایران دنبال می‌کند. آیا اعراب محافظه‌کار به‌دنبال آن هستند ثابت کنند در میهمانی خلیج‌فارس تقسیم کیک میان دو کشور به هم رسیده را نخواهند پذیرفت؟ شاید! اما اگر قرار است اراده تهران و واشنگتن تعیین‌کننده نوع مناسبات آتی میان آنها و منطقه باشد، همان‌گونه که مایکل اسکویی اشاره می‌کند، دو کشور می‌توانند این نگرانی‌ها را هرچند مهم، اما نادیده بگیرند. اعراب دیر یا زود منطق سیاسی جدید خاورمیانه و خلیج‌فارس را خواهند پذیرفت. راه دومی در برابر آنها نیست.